

LAISVE

Semi-Weekly

102-02 Liberty Ave.

Ozone Park, N. Y., 11417

Tel. Michigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1979.

LAISVE

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVE—LIBERTY

Dukartsavaitinis

Dalyje Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00

Kanadoje \$10.00

Kitur užsienyje \$12.00

Jungtinėse Valstijose \$9.00

Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

KRISLAI

Druska ant žaizdos
Desperacijos balsai
Pręžastis—praregėjimas
Keturis prieš vieną
Kas jį "užmuše?"
Nebeliko jokio pasiteisinimo!

— Rašo A. Bimba —

Prezidentas Johnsonas nusilenkė prieš pietinių valstijų rasistus, paskirdamas buvusį Mississippi valstijos gubernatorių James P. Colemaną į labai aukštą Apeliacijų Teismo nario postą. Nieko nereikėjo negrų ir visų civilinių teisių šalininkų protestai.

Toje vietoje sėdėdamas ponas Colemanas bus rasistų interesų sargyboje. Taip jo paskyrimą supranta visi, kurie yra susipažinę su situacija pietuose.

Tarybų Lietuvos pasiekimai ir laimėjimai per pirmąjį šimtmečio ketvirtį visiškai sumaišė kortas lietuvių tautos priešais. Tiek daug ir taip ilgai jie plepėjo apie nelaimę ir pradžią, o čia gyvenimas parodė gražiausią Lietuvos suklestėjimą mene, moksle, kultūroje, pramonėje, žemės ūkyje.

Kur dabar dėti akis? Kaip pasiteisinti?

Padėtis rimta, padėtis desperatiška. Tai ot ir pasipylė kaip iš baisiausio gausybės rago jų spaudoje ("Drauge", "Darbininke", "Naujienose", "Dirvoje", "Keleivijje") niekinimas ir neigimas visko, kas Lietuvoje laimėta. Net ir ta džiaugsmo daina, kuri vėrėsi iš šaunaus Lietuvos jaunimo krūtinės ir kurioje skendėjo Vilniaus didysis Vingio parkas ir gatvės liepos 17-18 dienomis, tos spaudos skiltyse buvo paversta kažin kokio pasibaisėjimo ir pasišykštėjimo himnu. Tie amerikiečiai, kurie turėjo laimės dalyvauti didžiojo šventėje, jos spaudos skiltyse apspiaudyti dvokiančiais skrepliais.

Apie sąžinę? Apie padarumą? Apie žmoniškumą? Ką čia ir bekalbėti. Veltui ieškotum su milijono žvakių pajėgumo žiburiu.

Ką jie laimėjo? Ką jie pasiekė tuo negirdėtu melo srautu? Gal tik tai tiek: gal dabar jausis ramesni, atlikę savo "uždavinį".

Palaiminti ubagai dvasioje, nes ten jie apturės "dangaus karalystę". Negailėkime jiems jų baisaus likimo.

Čikagietis Juozas Slajus labai bara tuos, kurie liepos 17 d. nedalyvavo "žygyje". Matyt, vyras nusivylęs tuo cirkui. Piktai klausia: "O ar visi atėjome, ar visi susirinkome?" Žinoma, ne. Girdi, "gaila tu, kurie dėl mažų priežasčių čia nedalyvavo."

Chicago lietuviai nusivylę VLIKo ir ALTo raketieriais. Jais netiki. Jų neklauso. Bet taip ir gerai. Taip ir reikia. Slajus be reikalo juos bara.

Šitaip dabar galvojama ir argumentuojama Washingtonė: Nugalejimai Pietų Vietnamo liaudies reikią armijos, keturis kartus didesnės, skaitlingesnės, negu liaudies ginkluotos jėgos! Tam reikią 800,000 vyrų, iš kurių 250,000 turėdą būti amerikiečiai...

Keturis prieš vieną?! Negirdėtas dalykas. O mums dažnai pasakojama, kad Pietų Vietnamo žmonės tik laukia mūsų į išlaisvinimo iš "komunizmo." Jeigu kuris jų esąs atsidūręs partizanų gretose, tai iš prievartos!

Mokslininkai ragina žmones kovoti prieš baisų karą

New Yorkas. — Liepos 22 dieną "The New York Times" laikraštyje tilpo mokslininkų atsisaukimas, kuris užėmė visą puslapį. Jame buvo tarakono paveikslas ir pareiškimas: "Trečiojo pasaulinio karo laimėtojas".

Mokslininkai sako, kad Tretįjį pasaulinį karą nelaimėtų nei Jungtinės Valstijos, nei Tarybų Sąjunga, nei Kinija, nes jis būtų visiems pražūtingas, žmonės gal visai išnyktų, išsižudytų ir išmirtų nuo kilusių ligų, liktų tik tarakonai ir kiti vabzdžiai.

Šimtai JAV mokslininkų, daktarų, kunigų, rabinų ir politinių veikėjų yra apsijungę į Natianal Committee for a Sane Nuclear Policy. Prie komiteto priklauso ir eilė mokslininkų iš Puerto Rico, Kanados, Anglijos, Švedijos, Vokietijos, Indijos ir eilės kitų šalių.

Komitetas, išdėstęs karo pražūtingumą, sako, kad

dar galima jam pastoti kelią, bet žmonės turi tuojau veikti. Jis ragina tuojau siųsti telegramas ir rašyti prezidentui Johnsonui reikalaujant tuojau sulaukyti šiaurės Vietnamo bombardavimus ir eiti prie reikalų suregulavimo pasitarimų keliu. Į pasitarimus turi būti pakviesti ir Pietų Vietnamo liaudies atstovai. Komitetas ragina telegramų arba laišku kopijas siųsti jūsų valstijos senatoriams.

Saigonas. — Nušovė Jungtinių Valstijų patarėją Pietų Vietnamo reikalais Jacką E. Ryaną ir sekretorę. Policija areštavo amerikietį R. V. Kimballą ir kaltina, kad jis juos nušovė.

Saigonas. — Šiaurės Vietnamas, apie 40 mylių nuo Hanojaus, buvo nušautas JAV greitasis karo lėktuvas. JAV militaristai mano, kad jį nušovė tarybinės raketos.

Numato Jungt. Valstijoms didelį karo pavojų

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų prezidentas Johnsonas ir Gynybos sekretorius McNamara pareiškė, kad JAV militarinės jėgos bus šaukiami rezervistai.

Liepos 21 d. "The New York Times" redakciniame aiškino, kad Jungtinės Valstijos Vietname, prieš mokslininkų ir liaudies protestus, įsivėlė į didelį karą. Dienraštis nurodo, kad Pentagonas jau kalba apie siuntimą į Vietnamą 200,000 vyrų armijos. Kraštutiniai politikieriai ir Pentagonas reikalauja bombarduoti šiaurės Vietnamą.

Iš "prievarotos" jis kariauja, bet jo nugalėjimui reikia net keturių šauniasių ginkluotų Amerikos kareivių!

Adlai Stevensonso mirtis sukėlė daug spekuliacijų. Buvęs aišku, kad jis Jungtinėse Tautose gynė militarines intervencijas Dominikos Respublikoje ir Pietų Vietname ne iš įsitikinimo. Sakoma, kad tas jį labai slėgė. Kaip tik toks dvasinis kankinimasis pakirto jo sveikatą.

Sunku tikėti, kad jis būtų nesiskaitęs su savo sąžine, diktavimu ir pasilikęs prezidento ambasadoriumi Jungtinėse Tautose.

Dabar jau turime visų Dominikos grupių pasisakymą. Visos jos reikalauja, kad Amerikos ginkluotos jėgos iš jų žemės kuo greičiausiai pasitrauktų.

Vadinasi, joms ten pasilikti nebėlio jokio pasiteisinimo. Tai kodėl neišsikrausto? Kodėl jų mūsų prezidentas neištraukia?

sostinę, kas vestų prie atviro karo su Kinija, o gal ir Tarybų Sąjunga. "Times" aiškino, kad toks išplėtimas karo būtų dar didesnis JAV žmonių žudymas, negu buvo Korėjoje.

"Times" sako, kad Jungtinės Valstijos, remdamos vieną po kitai Pietų Vietnamo militaristų valdžias, priėjo prie to, kad gali įsivelti į labai pavojingą karą pietryčių Azijoje.

RŪKYMAS YRA PELNINGAS

New Yorkas. — 1965 m. antrame ketvirtyje American Tobacco Co. turėjo \$21,400,000 pelno. W. R. Grace Co. pelnė \$16,000,000, o Worthington Co. \$5,800,000.

JAV jau ruošiasi dideliui karui

San Francisco, Calif. — Jungtinių Valstijų karo laivynas ima laivus iš stovyklų, kur jie buvo pastatyti ir apiprunkšti.

Čionai į veiklą paėmė "Repose" laivą ligoniams su 1,400 lovų. Taipgi du raketomis šaudančius laivus "Carronade" ir "White River". Philadelphiaje aktyvizavo lėktuvnešį "Kula Gulf", o New Yorko apylinkėje apie 10 militarizmo reikalams transportinių laivų.

Rumunijos Komunistų partija turi 1,450,000 narių.

Ką reiškia Graikijos žmonių protestai?

Atėnai. — Jau kelinta diena šimtai ir tūkstančiai žmonių protestuoja prieš karaliaus saualiskumą, o liepos 21 dieną prie universiteto demonstravo virš 10,000 žmonių.

Karališka policija žiauriai puolė demonstrantus. Vieną studentą užmušė, 130 sužeidė ir apie 200 areštavo.

Graikijos žmonių demonstracijos prasidėjo po to, pašalino premjerą Papan-dreou, kuris rodė liberalizmo.

Demonstracijos vyksta ir kituose miestuose. Solonikų mieste virš 20,000 žmonių

buvo susirinkę stadione ir reikalavo grąžinti Papan-dreou į premjero vietą.

Graikija yra Balkanų pusiasalyje. Ji užima 51,840 kvadratinį mylių plotą ir turi 9,000,000 gyventojų. Didelė dalis jos teritorijos yra ant salų Jojaniškose ir Ageano jūrose.

Po Antrojo pasaulinio karo Graikijos žmonės kovojo už respubliką, bet monarchistai su Anglijos armijos talka revoliuciją pašmaugė.

Atėnai. — Įvyko masinės laidotuvės policijos nušauto studento. Tūkstančiai žmonių lydėjo jo karstą.

Dar apie buvusią invaziją Kuboje

Washingtonas. — 1961 metų balandžio 17 dieną buvo padarytas ant Kubos užpuolimas. Pabėgėlių jėgos, su JAV pagalba, buvo išlipę Pigs įlankoje. Bet po kelių dienų kovų Kubos armija ir milicininkai jas įveikė, vienus priverė bėgti į laivus, o virš 1,000 suėmė į nelaisvę.

Dabar žurnale "Life" Arthur Schlesinger, buvęs artimas prezidento Kenedžio bendradarbis aiškina nepasisekimo priežastis.

Jis sako, kad invazija nepavyko todėl kad Kenedis nepriėmė Pentagono viršininkų plano, nepanaudojo karo lėktuvų nuo lėktuv-

nešio "Essex" invazijos pri-dengimui, ko reikalavo admirolas Burke, taipgi vietoje Pentagono plano daryti invaziją ties Trinidad priešplauka, priėmė Centrinės Žvalgybos Agentūros (Central Intelligence Agency) pasiūlymus ją padaryti iš Pigs įlankos.

Suprantama, visos šios išvados daromos neįkainuojant Kubos darbo liaudies ūpo, jos nusistatymo ginti savo iškovotą laisvę. Nesvarbu kur būtų buvusi invazija, Kubos gynybos jėgos užpuolikus būtų atmušę, nebent, jeigu jau JAV būtų plačiai vartoję savąsias militarines jėgas.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Paryžius. — Iš Prancūzijos spaudos galima suprasti, kad prezidentas De Gaulle smarkiau išstos NATO sąjungoje prieš JAV ir Vakarų Vokietijos įsigalėjimą.

Kopenhaga. — JAV ledlaužis "Northwind" išplaukė į šiaurį jūras jūriniais tyrimo sumetimais. Jis plauks ir į TSRS vandenį Novaja Zemlia srityje.

New Delhi. — Indijos premjeras Šastris sako, kad indų senoji medicina s tradicija turės pagelbėti nugalėti ligas.

Washingtonas. — Prezidentas Johnsonas sutiko su Kongreso nariais, kad jis baigtų posėdžius su Darbo (Labor) diena.

Londonas. — Lordų taryba 204 balsais prieš 104 nutarė panaikinti mirties bausmę.

Washingtonas. — Dabar Jungtinių Valstijų baltųjų žmonių vidutinis amžius yra virš 67 metų.

Maskva. — TSRS admirolas Vladimiras Kasatonas sako, kad TSRS karo laivynas pilnai pasiruošęs kirsti triuškinantį atsakymo smūgį.

Atlanta, Ga. — Nėgros Jesse Meadows, kuris buvo paskirtas Crawfordville policijos viršininku, rezignavo. Jis sakė, kad prie esamų sąlygų negalėtų atlikti pareigų.

Washingtonas. — Pentagonas ruošiasi prie šaukimo JAV rezervistų. Tuo pat kartu tvirtina, būk Jungtinių Valstijoms yra stoka ginklų ir amunicijos.

Bukareštas. — L. Brežnevai ir Kinijos Komunistų partijos sekretorius Teng Hsiao-pingas bėgę savaitės du kartus tarėsi.

Santo Domingo. — Dominikos konstitucinė vyriausybė vis daugiau gauna žmonių pritarimą.

Bratislava, Čekoslovakija. — Dunojaus upė buvo išsiliejusi ir padarė daug nuostolių.

Lietuvos 25-sios Metinės Atžymėta Iškilmingai

Liepos 17 d. — Vakar vakare turėjome generales repeticijas Vingio Parke, prisiruošimui šiam vakarui — Dainų šventei.

Estradoje buvo jau susirinkę iš visos Lietuvos dainininkai — apie 20,000 jaunų vyrų ir moterų. O žiūrojų irgi buvo suėję nemažai. Kai mes įžengėm į parką, pasitikimas buvo labai didelis, — nežinau, ar mes savo gyvenime kada nors turėsim tokį įvertinimą kur kitur.

Mūsų Mildred Stensler dirigavo vienai dainai, "Mergužele, lelijėle", ir tai išėjo labai gražiai.

Visi turistai ir dainininkai atrodo gerai nusiteikę. Štai Helen Smith (Janulytė), iš Worcesterio, sako man per repeticiją: "Vien tik pamatymas šio spektaklio Vingio parke (o gi tai dar tik repeticijos), duoda jausmą, kad jau pilnai apsimokėjo atvykimas. Kur gi kitur galėtume pamatyti ir išgirsti tiek žmonių dainuojant..."

Po repeticijų vykome į Karių kapus, kritusiems už laisvę didvyriams pagerbti.

Per kelias dienas jau teko dalyvauti atidaryme dailininkų parodos, o vakar buvo atidaryta liaudies ūkio ir kultūros pasiekimų paroda.

Sveikinu visus draugus. Kaip smagu būtų, jeigu visi galėtume kartu čia dalyvauti.

Ieva Mizarienė

DAINŲ IR ŠOKIŲ ŠVENTĖ

VILNIUS, liepos 20. — Liepos 17 d. Vingio parke įvyko išpūdinga jubiliejinė Dainų šventė. Prie dvidešimties tūkstančių choristų prisijungė ir JAV lietuviai dainininkai. Jų balsai, simbolizuoją visų Tarybų Lietuvą mylinčių emigrantų balsus, skambėjo kartu su didžiąja širdžių simfonija Tėvynei. Atliekant lietuvių liaudies dainą "Mergužele lelijėle" milžiniškam chorui grakščiai, energingai dirigavo Aido vadovė Mildred Stensler. Jai ilgai plojo šimtatūkstantinė publika.

Sekmadienį, liepos 18 d. Žalgirio stadione praėjo nuostabi Šokių šventė.

A. Vaivutskas

Lotynų šalys už 200 mylių teritorinius vandenis

Lima. — Čionai įvyko Pir-masis Lotynų šalių parlamento suvažiavimas. Dalyvavo atstovai nuo 13-kos valstybių.

Po keturių dienų posėdžiavimo suvažiavimas paskelbė, kad Lotynų Amerikos šalys laikysis teisių per 200 mylių nuo jų krantų jūros teritorinių vandenų. Pirmoje vietoje jos draus tuose plotuose kitoms valstybėms žvejoti. Iki dabar tokio nusistatymo laikėsi tik Peru, Čilė ir Ekvadoras.

Lotynų suvažiavimas taipgi svarstė pasiūlymus apjungti jų prekybos laivynus ir sumažinti ant žali-

daikčių muitus.

Lotynų šalių parlamento prezidentu išrinko Luisą A. Leoną iš Argentinos, o sekretoriumi T Ezcurrą iš Peru.

Prieš keleris metus buvo tarptautinė konvencija reikale nustatyti jūrų teritorinių vandenų ribas. Bet ji baigėsi be rezultato. Jungtinės Valstijos siekė padiktuoti, kad teritoriniai vandenys būtų tik per tris mylias nuo krantų, tai yra, laikėsi labai seno supratimo, nuo 1625 metų. Socialistinės valstybės stėjo už 12-kos mylių teritorinius vandenis. Amerikos Lotynai turėjo savo poziciją.

Stevensonas paliko \$550,000 turto

Waukegan, Ill. — Adlai Stevensonas paliko \$550,000 turto. Jis savo testamente pinigų padalino trimis sumoms: Adlaiui, kuris yra 34 metų amžiaus, Bordenui — 32 metų ir John Fall, 29 metų amžiaus.

Taipgi paliko \$5,000 Stevensonso farmos prižiūrėtojai Frank Hollandui, \$3,000 namų prižiūrėtojai Viola Ready ir po \$3,000 Jungtinių Tautų pareigūnams Roxane Eberlein ir Carol Evans.

Londonas. — Nukrito Anglijos užsienio prekyba.

SUSAUDĖ PULKININKĄ UŽ JAV KRITIKĄ

Saigonas. — Pietų Vietnamo policija sušaudė pulkininką Phamą Ngocą Thao už tai, kad jis kritikavo Jungtines Valstijas.

Birželio 4 dieną jis, per žurnalo "Newsweek" korespondentą L. B. Normaną, pasiuntė Pentagonui laišką, kuriame sakė, kad jeigu JAV dar daugiau į Vietnamą prisiųs bombonešių ir bombų, tai jos neteks vardo. Taipgi jis reikalavo Pietų Vietname reformų, o ypatingai žemdirbių nau-dai.

Pekinas. — Atvyko Andre Malraux, Prancūzijos kultūros ministras.

LAISVE

LITHUANIAN
SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	\$9.00	Canada, Lat. Amer., per year, \$10.00
United States, per 6 months \$5.00		Canada, Lat. Amer., 6 months, \$5.50
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year, \$12.00
Queens Co., per six months \$5.50		Foreign countries, 6 months, \$6.50

Jau rūpinasi 1966 metais

MŪSŲ Amerikos Darbo Federacija - Industruoj Organizacijų Kongresas (trumpai, angliškai — AFL-CIO) turi Politinei Apšvietai Komitetą (angliškai COPE). Komitetui pavesta darbo unių narius politiniai šviesti ir mobilizuoti rinkimuose. Ypač kai ateina federaliniai rinkimai kamitetu veikia pagyvėja.

Visiems aišku, kad mūsų darbo unijos gerai pasirodė praėjusiuose prezidentiniuose rinkimuose. Unių užgirti kandidatai į Kongresą, dauguma Demokratų partijos sąrašų, buvo išrinkti. COPE raportuoja, kad daugiau kaip 50 Atstovų Buto narių, kurie buvo unių remiami, gerai, teisingai laikosi Kongrese. Jie balsuoja už darbo žmonėms naudingus sumanymus. Jie, pavyzdžiui, balsavo už Civilinių Teisių Bilių, taip pat už Medicare Bilių.

Bet unių Politinei Apšvietai Komitetas vėliausiam savo aplinkraštįje primena, kad jau laikas rūpintis 1966 metų kongresiniais rinkimais. Pavojus esąs labai didelis, kad daugelis kiek liberališkesnių kongresmanų, kurie buvo išrinkti kartus Johnsono išrinkimu prezidentu, gali pralaimėti ateinančiais metais. Taip būna tarp prezidentinių rinkimų. Pav., 1936 metais Rooseveltas laimėjo rinkimus didele balsų dauguma ir su juo kartu įėjo į Kongresą keletas desėtkų jo politikos šalininkų. Betgi 1938 metų kongresiniuose rinkimuose net 71 Atstovų Buto narys nebebuvo išrinkti. Beveik ta pati istorija buvo po išrinkimo prezidentu gen. Eisenhowerio. Tik dvejiems metams prabėgus po jo didelio laimėjimo, 1958 metais kongresiniuose rinkimuose 48 Atstovų Buto nariai, jo šalininkai, pralaimėjo.

COPE direktorius A. F. Barkan bijo, kad ta istorija gali pasikartoti ir 1966 metais. Atstovų Butas gali patekti į reakcinių respublikonų rankas.

Tiek COPE direktorius Barkan, tiek kiti AFL-CIO vadai, matyt, neabejoja, jog su savo dabartine karine užsienio politika prezidentas Johnsonas ir jo tos politikos sekėjai iki 1966 metų bus savo vardą ir prestižą Amerikos žmonių akysė jai labai nupuldę. Ypač jų prestižui suduotų didelį smūgį, jeigu Vietnamo karas nebūtų baigtas, jeigu Amerikos jame nuostoliai pradėtų drastiškai didėti. Demokratų partijos žmonėms būtų sunku nepasirodyti.

Jausdami ir numatydami tą, unių vadai jau dabar muša trivogą. Barkan ragina unijistus jau dabar mobilizuotis tiems kongresiniams rinkimams. Pirmoje vietoje, girdi, reikia susirūpinti rinkiminės kampanijos finansavimu. AFL-CIO turi apie 15 milijonų unijistų. Tegū tik kiekvienas unijistas tam politiniam reikalui paskiria po vieną dolerį, ir pamatysite, kaip greitai ir lengvai tos kampanijos finansavimo reikalus bus išspręstas!

Lengva pasakyti, bet nelengva padaryti. Jeigu visuose kituose piliečiuose prezidento ir jo partijos prestižas bus nupuolęs, jeigu užsieninė politika įvels šitą kraštą į didelį karą, tai juk tas prestižas nepakils ir darbinukuose, ir unijistuose. Juk jie irgi galvoja. Juk didžiųjų darbo unių nariai negali susižavėti didelio baisaus karo perspektyva. Juk ir jų sūnūs bus šaukiami pakloti savo galvas džiunglėse už dešimties tūkstančių mylių nuo savo namų.

Ar apie tai AFL-CIO vadai pagalvoja? Jeigu pagalvoja, tai ką jie daro tam karui užstoti kelią? Ogi nedaro nieko. Dar priešingai. Dar jie visomis jėgomis tą politiką palaiko. Jie visomis keturiomis padeda prezidentui Johnsonui Vietnamo karą paversti pasauliniu konfliktu.

Kas liečia užsienį, kas liečia tarptautinius santykius, tai, kaip žinia, George Meany ir kompanija stovi beveik priešakyje pačių reakcingiausių jėgų. Šiandien, kai mūsų šalies akademine bendruomenė, kai mūsų studentija, kai mūsų jaunimas, kai mūsų šauniosios moterys, kovojančios už taiką, reikalauja karą nutraukti ir pasitraukti iš Vietnamo, nė vienas iš stambiųjų unių vadų dar nėra pridėjęs savo balso prie to reikalavimo.

Vadinasi, tuo keliu eidami, unių judėjimo vadai ir jų Politinei Apšvietai Komitetas (COPE) padeda prezidentui Johnsonui purenti dirvą 1966 metų rinkimams pralaimėti.

Tiesa, tą politiką remia ir respublikonų partijos vadovybė; tiesa, kad Dirksenas ir Fordas (pirmasis Senate respublikonų frakcijai vadovauja, o antrasis — Atstovų Bute) lošia rolę, bet už katastrofą, kurion mūsų kraštas ir pasaulis yra tempiami, atsakys demokratai.

Kaip tiksliai taip atsitiko su Korėjos karu. Respublikonai irgi susilė rėmė prez. Trumano politiką ir karą. Bet vieną dieną, kai Amerikos žmonės pavargo ar pradėjo tai nelemtai politikai priešintis, pakilo gen. Eisenhoweris ir pareiškė: Išrinkite mane prezidentu ir aš jums tą karą užbaigsiu! Ir piliečiai už jį balsavo. Ir demokratai su Trumanu priešakyje buvo iš vadovybės išluoti.

Šiandien respublikonai, rėkdamai už Johnsono užsien-

Kas ką rašo ir sako

KOVOTA UŽ LIETUVOS
NARYSTĘ JUNGTINĖSE
TAUTOSE

- Clevelando smetonininkų "Dirvoje" (liepos 16 d.), kalbant apie 1945 m. Jaltos konferenciją, straipsnyje "Sovietai siūlo Lietuvą į Jungtines Tautas," skaitome:

Molotovas reikalauja, kad į JT visuotiną susirinkimą pilnomis teisėmis būtų įsileista ne tik pati Sovietų Sąjunga, bet dar Ukraina, Gudija ir Lietuva. Toks reikalavimas motyvuojamas tuo, kad tos trys tarybinės respublikos daugiausiai nukentėjusios nuo vokiečių. Rooseveltas tačiau nekelia Lietuvos statuso klausimo, vietoje to jis aiškina Stalinui, kad jam bus namie sunku išaiškinti, kodėl sovietai turės kelis balsus, o JAV tik vieną. Čia dar reiktų pridurti, kad Molotovas pabrėžė, jog Ukraina, Gudija ir Lietuva nuo 1944 m. esančios praktiškai savistovios respublikos su savom užsienio reikalų ministerijom. Jis tačiau gale savo pareiškimo sutiko, kad blogiausiai atveju sovietai pasitenkintų tik pirmųjų — Ukrainos ir Gudijos — įtraukimu į JT. Dėl to Lietuvos statusas greičiausiai ir nebuvo keliamas.

Vadinasi, ir čia Tarybų Sąjunga užtarė ir gynė Lietuvą. Kovojo, kad jina būtų pilnateisė Jungtinių Tautų narė. Deja, iš Jungtinių Valstijų pusės buvo tam pasipriešinta.

"PAVERGTA" KINIJA

Kapitalistinėje spaudoje be galo ir be krašto spėliojama ir spekuliuojama apie nesutikimus tarp Tarybų Sąjungos ir Kinijos. "Keleivis" vienas plepingsiausių lietuviškų laikraščių, ne tik neatsilieka, bet pralenkia kitus. Kiek ten neprisąstyta buvo apie tai, kad Kinija ir Tarybų Sąjunga, girdi, randasi prie atviro konflikto prarajos!

Išeitų logiškai, kad jeigu tarp Kinijos ir TSRS verda toks aštrus konfliktas, Kinija, mažių mažiausiai, yra nepriklausoma, TSRS jai nediktuoja.

Bet "Keleivio" gudruoliai vienas dalykas, o logika — kitas. Štai jie rašo (liepos 21 num.), kad Kinija yra Tarybų Sąjungos pavergtas... Ilgas "pavergtų" šalių sąrašas paduotas: Lenkija, Vengrija, Estija, Latvija, Lietuva, Ukraina, Čekoslovakija, Rumunija, Rytų Vokietija, Bulgarija, Kinija, Armėnija, Azerbaidžanas, Gruzija, Šiaurės Korėja, Albanija, Idel-Uralas, Tibetas, Kazachija, Turkestanas, Šiaurės Vietnamas...

Stengtasi sąrašą padaryti kuo ilgiausiu. Todėl ir tas "Idel-Uralas." "Keleivio" galvočiai būtų galėję pridėti ir kitokias mažikes autonomines sritis: Čukčiją, Osetiją, Kareliją, Birobidžaną

ninę politiką ir kurstydami Vietnamo karą plėsti iki pasaulinio konflikto, padeda demokratams kasti sau duobę. Jie būtų didžiausi trumparegiai, jeigu jie už kelių mėnesių ar už metų neįskeltų iš savo tarpo kokio nors Eisenhowerio, kuris pažadės mūsų kraštą iš tos nelaimės išgelbėti.

Ar AFL-CIO vadų iš unijistų išmelžti doleriai išgelbės demokratų 1966 metų rinkimuose iš pralaimėjimo? Gal išgelbės, o gal ir ne. Dabar dar per anksti pranašauti. Pavojų jie teisingai numato, bet gelbėti ruošiasi ne tuo keliu.

Nori padėti "darbinukų draugams" 1966 metų rinkimuose laimėti? Gerai. Tegū tuoį prideda savo balsą prie tų, kurie reikalauja, kad Vietnamo karas būtų nutrauktas ir kad Amerikos karinės jėgos iš Pietryčių Azijos kuo greičiausiai išsikraustytų. Tegū ten žmonės patys sielojasi ir rūpinasi savo reikalais ir likimu.

ir tuzinus kitų. Matyti, pritrūko geografinio žinojimo...

Bet pažvelgkime į tuos skurizius rimtai. Iš vienos pusės "Keleivis" vis raportuoja, kaip Šiaurės Vietnamas ir Rumunija laikosi "pusiausvyros" ir t. t., o iš kitos pusės sako, kad tie kraštai yra Sovietų pavergti satelitai.

Rimtesnieji "Keleivio" skaitytojai, be abejo, jau pradeda suprasti, kad socialistiniame pasaulyje nėra satelitų, kad visi viršminėti tokių atsilikusių skaitytojų, kurie tikėtų, kad, sateresius ir norus, o ne pagal švilpuką Maskvoje (įskaitant Kubą ir Jugoslaviją, kurias "Keleivis" kažkodėl pamiršo).

Bet jeigu dar gali atsirasti tokių atsilikusių skaitytojų, kurie tikėtų, kad, sakysime, Bulgarija arba Rytų Vokietija yra satelitai, ar yra ir tokių kvailių, kurie patikės, kad Kinija ir Albanija klauso TSRS komandos?

Amerikoje yra tokis matas: I. Q. (intelligence quotient), kas reiškia — protinio išsilavinimo matavimas. Būtų įdomu žinoti kai kurių lietuviškų reakcinių laikraščių rašėjų I. Q....

DĖKOJA LAISVIEČIAMS

Chicagos "Vilnyje" (liepos 21 d.) skaitome:

Liepos 12 d. įvyko "Vilnies" direktorių tarybos posėdis. Dalyvavo veik, visi direktoriai, išskyrus F. Černauską, kuris nepasirodė.

Posėdyje dalyvavo administratorius J. Pauliukas ir redaktorius V. Andriulis. Pastarasis buvo ką tik grįžęs iš rytinių valstijų, kur dalyvavo keliuose piknikuose. Piknikai buvo rengiami "Laisvės" naudai, bet drg. Andriulis posėdyje raportavo, kad draugai rytiečiai gausiai parėmė ir "Vilnij." Varde direktorių tarybos, aciu draugams rytiečiams už paramą.

Labai gražu, kad laisviečiai prie progos gražiai padarė "Vilnij." Vilniečiai taip pat nepamiršta "Laisvės." Toks bendradarbiavimas stiprina abudų laikraščius.

TALINAS GRAŽIAI
ATRODO

Talinas. — Estijos sostinė dabar turi 300,000 gyventojų. Miestas gražus, karo palikimai likviduoti.

Mieste yra 288 įvairių reikmenų krautuvės, 225 maisto krautuvės, 245 gatvių kioskai, kur gaunami laikraščiai, žurnalai ir kitko, 373 valgyklos ir 21 vaistinė.

Bukareštas. — Į Rumunijos Komunistų partijos suvažiavimą atvyko daug vadų kitų komunistų partijų.

Mikromegas

Žiūrint pro mano akinius

Naujosios literatūros
baruose

Tarybų Lietuvoje šiuo metu išleidžiama gana daug knygų: mokslinių, istorinių, beletristinių, visuomeninių, poezijos ir kitais žanrais. Ką tik išėjo Vilniuje poeto Antano Miškinio poezijos rinktinė "Arti prie žemės." Tai daugiausia buitinių temom eilėraščių. Autorius savo žodyje (aplanke) sako, jog nebandąs skrajoti padėsiai, noris būti visiems prieinamas, visų pasiekiamas:

"Šioje knygelėje man norėjosi būti kuo arčiau žemės, t. y. neįengti ir kasdieniškausių reikšinių. Vėlgį, daugelis čia tilpusių eilėraščių yra tarsi dienoraštis — mano stebėjimų ir išgyvenimų vaisius apie žmones ir įvykius, kurie, kaip man rodosi, verti ne mano vieno dėmesio."

Poetas daug vietos skiria naujam šviesos miestui Elektrėnams ir Kauno jūrai, kurios HES turbinos suka dinamo motorus, gaminančius elektrą, teikiančią šviesą bei energiją didelei Lietuvos daliai. Jis savo eilėraščiuose kalba apie didžiulę statybos eigą, apie kurią naują, gražesnę gyvenimą; apie kylančią pramonę, modernias gyvenvietes, kur vietoj senovinės spingsuolės dabar šviečia elektra; apie kaimą bei kolūkius, kur žmonės džiaugiasi radijo bei televizijos patogumais; apie išsiplėtimą meno bei mokslo įstaigų tinklo ir apie bendrai kylančią Lietuvos kultūrinį lygį. Kas tuo netiki, kas sako, jog tai tik "propaganda" jis tokius "neviernus Tamošius" kviečia atvykti į Lietuvą ir patiemti tai pamatyti:

Atvažiukite patys išvysti Mūsų miestų, laukų ir sodų — Kokį tempą esam išvystę, Kaip dabar Lietuva atrodo!

Kalbėdamas apie save poetas sako, jog jis nebanda skaitytojui įsipiršti lėkštais gudravimais ar metafizinėmis misterijom, jog jis rodo gyvenimą tokį, kokį mato ir pažįsta:

Paslapstims nieškojau rakto, Noriu aiškus likti iki galo — Aš pasaulį imu ne abstrakty: Koks yra ir koks būti privalo.

A. Miškinis pateikė skaitytojui tikrai gražų poezijos tomelį.

Šimet Vilniuje mirė įžymus Lietuvos rašytojas, poetas, visuomenininkas, komunistas, filosofas, svajotojas — Kazys Boruta. Mirdamas jis mums paliko nemažą lentyną knygų — išleistų ir dar neisleistų. Be ne tik paskiausiai skaitytojui ir rankas patekusiai knyga, tai velionies poezijos rinktinė "Suversti arimai," kurioje telpa 159 eilėraščių bei ilgesnės poemos. Knyga suskirstyta į devynias dalis.

Gaila, kad nepažymėta datos, kada tie eilėraščiai buvo sukurti, dėl to jų ir negalima vertinti istoriškai. Tačiau matosi, kad jie buvo parašyti dar prieš antrąjį pasaulinį karą. Tik vienas pažymėtas "per karą Vilniuje," o kito tema rodo ir pokario laikus.

Visoje 338 puslapių knygoje nei vienu žodžiu nepisiminta apie tarybas, tary-

binę santvarką, socializmą ar komunizmą. (Gal taip yra dėl to, kad knyga rašyta prieštarybinio laiku?) Autorius daug kalba apie audras, sunkų gyvenimą, perkūnus, žaibus, kartuves, mirtį, kraują, kovą, pergalę, laisvę, brolybę, lygybę ir pan. Tačiau jis savo teigimų nekonkretizuoja, kalba abstrakčia prasme. Viskas pas jį subendrinta, suvesta į subjektyvių motyvų sferą. Dauguma kovingųjų eilėraščių persunkti grynai simbolika. Tačiau yra ir švelnių lyrinių niuansų. Knyga gana įdomi, iliustruota dailininko M. Bulaukos medžio raizikiniais.

Gaila, kad autoriui, išgyvenusiam vos 60 metų, teko skirtis su gyvenimu. Daug jo darbų liko dar nebaigtų, rankraščių. O jis buvo labai gausus rašytojas. Tarsi nujausdamas artėjančią mirtį, viename eilėraštyje jis skundžiasi:

Oi vėju, vėju! Per anksčiau dar, vėtu graudžią dieną mums švilpi. Jau, Aš viską padariau, ko niekad tikėt nepabaigiau, kaip [nebaigė, pabaigė kiti.

Eilėraštis tikrai pranašingas!

Neseniai Vilniaus leidykla "Mintis" išleido gerai žinomo amerikiečių veikėjo, rašytojo, žurnalisto ir visuomenininko Leono Prūseikos laikraščių straipsnių rinktinę, pavadintą "Publicistika." Tai 334 puslapių knyga, kurią sudarė "Vilnies" redaktoriai S. J. Jokubka ir J. S. Mažeika; suredagavo T. Lietuvos rašytojas Robertas Žiugžda, kuris šiuo metu gyvena Niujorkė kaip reporteris laikraščio "Moscow News." Knygai pratrėmė paršė S. J. Jokubka.

Nuo 1912 metų pradžios iki 1960 m. galo, t. y. per 48 metus, velionis L. Prūseika parašė nesuskaitomą daugybę straipsnių, straipsnelių, neskaitant jo svarbesnių knygų bei brošiūrų — originalių ir verstinių. Šioje rinktinėje telpa tik 87 straipsniai, daugiausia paimti iš dienraščio "Vilnies." Nors kai kurie straipsniai buvo išspausdinti prieš daugelį metų, bet jie ir šiandien nėra nustoję savo vertės, yra įdomūs ir skaitytini.

Tokio produktingo rašytojo, kaip Leonas Prūseika, kūrybos negalima nušviesti vienu tomu; tai būtų persilpnas pasimėjimas. Taigi ir ši rinktinė, nežiūrint kaip stropiai ji buvo sudaryta, negali pilnai atspindėti viso L. Prūseikos darbo. Tačiau gera ir tai, jog T. Lietuvos veikėjai susidomėjo velionies pastangomis ir parodė mūsų tautiečiams užjūryje bent dalelę jo didžiulio darbo. Knygą gaus ir Liet. Literatūros Draugijos nariai.

Vilniuje gyvena ir veikia gerai žinomas gydytojas dr. J. Skliutauskas, kurio tėvelis, dr. J. Skliutauskas, irgi tame pačiame mieste gydytoja. Tačiau ši kartą mes norime kalbėti apie dr. J. Skliutauską ne kaip sumanų gydytoją, bet kaip rašytoją ir visuomenininką. O rašytojas jis yra tikrai geras. Dr. J. Skliutauskas pasirodė T. Lietuvos periodikoje su moksliniais, istoriniais ir publicistiniais straipsniais, jis rašo apsa-

kymus bei apybraižas. Jis reiškiasi net kelių žanrų srityse.

Paskiausias d-ro J. Skliutausko kūrinys išspausdintas Vilniuje leidžiamame literatūros, meno ir kritikos žurnale "Pergalėje" š. m. nr. 5. Tai penkių veiksmų drama "Širdies liga." Veiksmas vyksta šiuo metu J. Amerikos Valstijose. Autorius parodo lietuvių naujakurių (dipukų) gyvenimą, atskleidžia jų ideologinį nuosmūkį ir moralinį sugedimą.

"Dipukas" prof. Normantas, pasidavęs minios nuotakoms, karo pabaigoje, kai Raudonoji Armija hitlerininkus iš Lietuvos išgrūdė, — kartu su kitais pabėgo "į Vakarus." Jo žmona Vokietijoje miršta, o jis su dukra pasiekia Ameriką. Čia dukrė išteka už nemylimo Amerikoje gimusio lietuvių gydytojo; ji nori lengvo gyvenimo. Tėvas, žento proteguojamas, gauna vietą vietoje vaistų dirbimo laboratorijoje. Ten jam pavyksta išvystyti naują antibiotikų rūšį, iš kurios jis bando pasipinigauti. Tačiau jo žentas dalykus taip susuka, jog Normantas iš to nieko negauna, net ir iš laboratorijos pašalinamas. Neturėdamas iš ko gyventi, Normantas tampa vaistų firmos agentu (nešioja gydytojams vaistų "sampilus").

Nusivylęs ir apgautas, Normantas pradeda svajoti apie grįžimą į Tėvynę. Kiti "dipukai" buvę jo draugai, už tai jį paskelbia "raudoju", ir jo šalinai. Tačiau širdies smūgio ištiktas jis ūmai miršta.

Gi dukrė, susfneša su kitu vryu, pirmąjį pameta ir labai skursta. Norėdama kaip nors gyventi, ji eina į valgyklą indų plauti, kur reikia dirbti 12 valandų per dieną. Autorius parodo ir kitų "dipukų" moralinį nuosmūkį.

Tai šių dienų gyvenimo paveikslas, kurį dr. J. Skliutauskas gana vykusiai sukurė ir parodė visuomenei.

120,000 amerikiečių
vedė užsienietes

Washingtonas. — Per 20 metų 120,000 amerikiečių užsienyje apsidėdė. Daugiausiai vedė Anglijoje, būtent 35,000; Vakarų Vokietijoje virš 13,000; Italijoje ir Prancūzijoje po 9,000; Čiang Kai-šeko Kinijoje — 5,000; Japonijoje virš 2,000, o kitose šalyse po mažiau.

Daugumoje vedė Jungtinių Valstijų tie jaunuoliai, kurie tuose kraštuose eina militarines pareigas.

Kai kurioms JAV moterims, ypatingai senesniojo amžiaus, tas nepatinka. Jos reikalavo valdžios, kad drausėtų militarinius žmones užsienyje vestis.

J. VALSTIJOS SULAIKĖ
PAKISTANUI PAGALBĄ

Karačis. — Jungtinės Valstijos sulaike Pakistanui pagalbą už \$250,000, kurią pirmiau buvo pažadėjusios. Tą padarė todėl, kad Pakistanas palaiko draugiškus ryšius su Kinija, kritikuoja JAV intervenciją pietryčių Azijoje ir suartėjo su Indonezija.

SNO IR DABARTINĖ PADĖTIS

(Pabaiga)

Demokratinė Kinijos Respublika

Reikia atsteigti teisę Kinijai prieš SNO. Reikia suprasti, kad taika negali būti palaikyta be Kinijos. Be Kinijos negali būti normalios veiklos taikos organizacijoje. Kuomet 650 milijonų žmonių atstumti, aišku, kad taikos organizacija neatstovauja pasaulio žmonių nuomonės link taikos.

JAV valdžia savo veikloje prieš Kiniją 1950 m. pasisuntė septynių metų laivyną į Taivano vandenį ir davė smūgį jaunai demokratinėi respublikai. Taip elgėsi, nes negalėjo įtikinti kitus SNO narius stoti prieš tą šalį. Nuo to laiko išaugo dabartinės problemos su Kinija ir Azija. Jei JAV būtų pripažinusios Kinijos teisėtą valdžią taip, kaip Prezidentas Trumanas tuomet planavo net iki kovo mėn. 1950 metų, Kinijos žmonės, kurie sudaro beveik ketvirtą dalį pasaulio žmonių, būtų buvusi SNO nare, Taivanas nebūtų jokia problema, Indo-Kinija būtų buvusi nepriklausoma ir Indonezija nebūtų pasitraukusi iš SNO.

SNO galėtų užgnaužti karo grėsmę kur tik tokia pasirodytų. Tą galima atlikti tik tuomet, kuomet visų grupuočių nesutikimai išsilausomi.

Nors visos neutralios šalys, net ir tos, kurios rubežiuojasi su Kinija, kaip Indija, Indonezija, Burma, Nepalas ir Afganistanas, argumentavo, kad Kinija turi būti įsileista į SNO, bet JAV prezidentai, nuo Eisenhowerio iki Johnsono, atskleidė, kad ne.

Tol, kol JAV bus tos pozicijos, neutralios šalys supranta, kad "šaltasis karas" bus tęsiamas ir įtempimas nesumažės. Toliau visose šalyse sunku bent kam įsitikinti, kad bile Tolimųjų Rytų klausimas gali būti išspręstas be Kinijos.

Ar atims Tarybų Sąjungai balsą?

Daug buvo rašyta ir kalbėta apie SNO finansinę krizę. Konge ir Vidurrijų veikloje padaryta skola. Tos skolos buvo padarytos čarterio paneigimo veikloje. Čarteris sako, kad tik Saugumo Taryba vienatė turi galią palaikyti tarptautinę taiką ir turi autoritetą uždėti mokesčius. Generalinė Asamblėja gali tik diskutuoti klausimą ir patarti veikti.

Bandyta priversti Tarybų Sąjungą mokėti, kaip sakoma, ilgai lauktą skolą. Jei nemokės, sakytą, atims jai balsą. Tarybų Sąjunga aiškina, kad tai nelegalūs mokesčiai, uždėti dėl karinės intervencijos suverenėse Azijos ir Afrikos valstybėse. Taipgi dėl Anglų-Prancūzų-Izraelio agresijos prie Suez kanalo ir dėl 1960 metų Belgijos intervencijos Konge, kuomet SNO kariuonė, pasiūstą prašymu prezidento Patrice Lumumbos, vietoje to, buvo JAV pastangomis panaudota Belgijos neokolonizmui palaikyti.

Tarybų Sąjunga sako, kad SNO finansinė krizė, tai politinė. Pasiūsti tas karines išgas nubalsavo Generalinė Asamblėja, o ne Saugumo Taryba, kuri vienatė turi teisę tą padaryti.

Rašo Ksavera

SNO militarinė veikla Vidurrijųose ir Konge tapo, kaip Tarybų Sąjunga perspėjo, tik lietsargiu, po kuriuo JAV ir kitos šalys vedė intervencijas prieš nacionalinį išsilaisvinimo judėjimą.

JAV per mūsų ambasadorių Stevensoną pranešė, kad Tarybų Sąjungos pirmas balsavimas bus kontestuo- uotas Asamblėjoje. Tas turėjo įvykti 19-oje Asamblėjoje, bet dėl Afrikos ir Azijos šalių manevravimo sesija užsidarė be tų numatomų rezultatų. Todėl, nors JAV pasisėkė sukurstyti Asamblėjos sesiją, bet nepasisėkė atimti Tarybų Sąjungai balsą. Be abejo, pagal "International Affairs" žurnalo kovo mėnesio aprašymą: "JAV neturėjo jokio noro surasti tam išeitį," bet norėjo tik pertraukti sesiją, kad ten nekiltų diskusijos, kur JAV būtų susilaukusios daug kritikos dėl Azijos Pietryčių, Vidurinių Rytų, Kongo, Karibų veiklos. Tas būtų buvę bloga išvakarė 20-metinio jubilėjaus, kuris turėjo greitai įvykti.

TAIKOS ORGANIZACIJAI SMŪGIAI

Dabar vis mažiau ir mažiau skaitomasi su SNO. Vis daugiau neasitikėjimo ir organizacijos ateitis abejonėje. JAV reakcinė spauda vis daugiau pašiepia ir puola bile SNO sekretoriaus U Thanto kalbą už taiką. Matome rasistinius užmetimus delegatams, kurie šiandien sudaro beveik didžiąją Asamblėjoje. SNO niekada neturėjo savo pastovios jėgos už taiką. Didžiosios šalys turėjo tam areną savo manevrams.

Tautų Lyga nieko neveikė prieš agresijas. Ji buvo bejėgė net tokiam atveju, kaip Italijos agresijoje prieš Etiopiją 1935 metais, Japonijos agresijoje Mandžurijoje 1931 metais. Lyga tais metais buvo tik debatų draugija. Antrojo pasaulinio sekretoriaus reikalavimai Tautų Lygą.

SNO dabar atrodo tokia pat bejėgė. SNO Generalinio sekretoriaus reikalavimas siekti derybų Vietnamo lieka ignoruotas. Kovo 12 d., 1965 m., be jokio atsiakausimo Prez. Johnsonas paskelbė, kad bombardavimas šiaurinio Vietnamo yra kaip įspėjimas komunistams. Jei šiaurinis Vietnamas, Kinija ir Tarybų Sąjunga nuspręs, kad tieji užpuolimai nepakenčiami, tai galėtų įvykti karas pilna to žodžio prasme—karas, kuriame galėtų būti paleisti branduoliniai ginklai.

"U. S. News" ir "World Report" ragino šalį išsitraukti iš SNO dėl to, kad toji "išslydo iš JAV rankų,

ir kad didžiama dabar rando mažų šalių, tų jų mažai atskiriamų nuo gentinių grupių.

Kuomet pereitą gruodį ir sausį Afrikos tautos išaukė debatus ir atplėšė kaukę nuo tikros padėties taip vadinamųjų humaniško parašutininkų intervencijos Konge, JAV spauda neapsakomu tempu puolė visus, neišskyrus SNO.

Vašingtonas vengė perduoti Vietnamo karo svarstymą SNO, kadangi žinojo, kad 1965 metais negalės gauti užtvirtinimą taip, kaip gavo Korėjos karo 1950 metais. Kuomet SNO Generalinis sekretorius ne sykį bandė patarti, kad klausimas būtų perduotas SNO, tai dešiniųjų šėlimas buvo neapsakomas. Iowa atstovas Miller reikalavo U Thanto rezignacijos už nerimimą JAV karo politikos.

Vakary šalis dabar mažumoj SNO, bet JAV vis palaiko didžiumą vietų visuose organizacijos postuose. Paimkime kad ir Generalinio sekretoriato skyrių. Apart trijų narių iš socialistinių šalių, ten riogso penki nuo Čiang Kai-šeko, 32 amerikiečiai, 11 prancūzų, 8 anglai, 4 Kanados ir 4 Belgijos. Didelė dalis Afrikos šalių turi tik du žmones.

Kad palaikys JAV poziciją, SNO pasisėkė perkelti taikos klausimą iš Saugumo Tarybos į Generalinę Asamblėją ir tuo aplenkė Tarybų Sąjungos veto. Reikia priminti tą faktą, kad JAV pozicija SNO nusilpnėjo ir todėl naudojo šias priemones.

Pradžioje SNO didžiama mažų šalių, kurios turėjo po lygų balsą kaip ir didžiosios šalys, Generalinėje Asamblėjoje buvo priklausomos nuo JAV. Dabar, kuomet kolonijinės imperijos, kaip Prancūzija, Britanija, Olandija, Italija suskilo ir išdygo daug naujų šalių, tai Generalinės Asamblėjos kokybė persikeitė. Naujos šalys nesilaiko jokios disciplinos šaltajame kare. JAV imperializmo atstovai pradėjo atsižvelgti į SNO su nepasitikėjimu.

Nuo atomo laisvos zonos

Socialistinių šalių atstovai prieš penkerius metus pateikė planus taikai su šūkiu "Pasaulis be ginklų! Pasaulis be kolonijų!" Vakary atstovai bandė pažeminti tas mintis sakdami, kad pasaulinis karinis įtempimas ne dėl šalių ginkluotės, bet dėl "bendros baimės ir nepasitikėjimo viens kitam."

Socialistinės šalys įsteigė Europoje ir Balkanuose nuo atominių ginklų laisvas zonas. Kinija davė panašų su-

manyamą dėl Tolimųjų Rytų ir Pacifiko apsaugos. Tokių pasiūlymų vertė negali būti diskutuojama, bet Vakary vadai ignoruoja.

Socialistinės šalys taipgi davė pasiūlymus, kad daugiau šalių nebūtų ginkluojamos branduoliniais ginklais, kad raketos nebūtų įsteigtos šalyse, kurios dar jų neturi.

Tai buvo sąžiningi bandymai sumažinti ginklų lenktyniavimą, bet Vakary ir ši sumanyta ignoravo. JAV neapskaitė žmonių stipraus ryžto nusiginklavimui ir jų siekio prie taikingo sugyvenimo, kad tuo atsiekti universalaus gerbūvio.

Dar yra viltis, kad taikos siekis pasaulyje gali išsipildyti, jei žmonės už tai pasisakytų. Bet mūsų šalyje birštai, goldwateriai, rasisistai, Ku Klux Klanai ir jų šalininkai Pentagono, Europoje ir Vakary Vokietijoje bando nedaleisti tam sapnui išsipildyti.

Reikia pakartoti, ką rašiau 20 metų atgal, kuomet raportavau apie SNO steigiamąjį susirinkimą, kad "taikos viltis glūdi nuolatiniame milijoninių masių judėjime, glūdi jų įsisamoni- nime ir ryžte nugalėti karinę psichozę. Toji auksuota knyga, kurioje išspausdintas SNO čarteris ir sudėta pasaulio šalių taikai viltys, reiškia nei daugiau, nei mažiau, kaip tas, ką žmonės reikalauja, kad ji reikštų."

Pasaulis gyvena karo šešėlyje ir karas gali išsiveržti bile dieną. Tas pri- pažintas faktas daugelio tarptautinių taikos konferencijų.

Taika Afrikoj, Azijoj ir branduolinių ginklų sulaikymas Europoj, ypačiai Vakary Vokietijoj, tai svarbiausias šių dienų reikalas. Šį perspėjimą išleido tarptautinės konferencijos, laikytos New Delhi, Berlyne, Hanoj, Paryžiu ir kitur.

Pasauiniis Taikos Kongresas, laikytas Helsinkyje, Suomijoje, kaip kulminacinė veikla visų tų konferencijų. Kongresas įvyko liepos 10-15 dd. Ten suvažiavo įvairių pažiūrų delegatai iš įvairių pasaulio šalių su vienu tikslu, kad išspręsti, kaip geriau kovoti, kad išgelbėti pasaulį nuo sudegimo.

"BOVIJOSI" SU SENO LAIVO SKANDINIMU

Cape Henry, Va. — Jungtinių Valstijų karo laivai nuskandino seną prekybos laivą "Coastal Mariner", 5,000 tonų įtalpos, 75 mylios nuo sausumos.

Zinoma, tai buvo militariniai bandymai. Bet šiais laikais jie jau visai nereikalingi, nes karo metu tokios praktikos jau turėjo pakankamai.

Graži mūsų Tarybų Lietuva

Pastaraisiais metais mes atžymime vieną po kitos mūsų tautos, mūsų šalies istorines datas. Pereitais metais Tarybų Lietuva minėjo dvidešimtmetį nuo to laiko, kai buvo išvaduota Lietuva iš fašistinės okupacijos. Ta proga įvairiose respublikos vietose, priklausomai kada buvo išlaisvin- tas tas ar kitas miestas, buvo organizuotos atitinkamos iškilmės. Šių metų gegužės 9-ąją mes kartu su tarybine liaudimi ir visa pažangiąja žmonija atžymėjome pergalės dieną prieš aršiausiąjį žmonių priešą — hitlerinį fašizmą.

Šia proga respublikos darbo žmonės lenkė savo galvas fašizmo kankinių kapams, saugodami savo širdyse šventą didvyrių atminimą. Jie lenkė galvas revoliucioni- onieriams kovotojams, paaukojusiems savo gyvybę kovoje už Tarybų valdžią, patriotams, žuvusiems fašistiniuose kalėjimuose ir fortuose, kritusius nuo hitlerinų budelių ir buržuazinių nacionalistų rankos.

Lietuvių tauta su rusčia neapykanta dar kartą pamerkė hitlerinį fašizmą, nešusį tarybinei liaudžiai, visai žmonijai, pasaulio kultūrai ir civilizacijai sunaikinimą ir mirtį.

Liepos 21 d. sukanka 25 metai, kai Lietuvoje paskelbta Tarybų valdžia ir sukurta Tarybų Lietuvos respublika.

Daug minčių, daug prisiminimų sukelia praėjusieji metai. Taip jau priimta, kad minint istorines datas, žmogus pažvelgia praeitį kelia, įvertina atsiektus laimėjimus. O laimėjimai išties dideli. Jie matosi kiekviename mūsų respublikos kampelyje.

Graži Lietuva savosio svorukliais berželiais ir melynais ežerais. Bet keliaudamas po kraštą, įsitikin- si, kad šiandien jo didžiulias papuošalas — nauji stambūs fabrikai, milžiniškos imonės ir gamyklos. Jas visur sutiksi, ir tarp Aukštaitijos kalnų, ir Suvalkijos lygumų, ir Dzūkijos smėlynuose, o ypač jų daug Vilniuje ir Kaune. Neatpažįstamai pasikeitė Lietuvos vaizdas. Iš agrarinio, atsilikusio užkampio ji pavirto industrine respublika.

Prieš penkerius metus, 1960 metų vasarą, pusiau- kelėje tarp Vilniaus ir Kau- no prie Anykštų ežero tyvuliavo pelkės, klegėjo lau- kinės antys. O dabar čia iš- augo naujas Lietuvos mies- tas — Elektrėnai su dau- giaaukščiais namais, didele mokykla, vaikų darželiu ir lopšeliu, puikiais kultūros namais. Važiuojant auto- strada iš tolo matosi 150 metrų aukščio dryžuotas dūmtraukio kaminas. Šalia — erdvi mašinų salė ir pa- galbiniai energetikos milž- no — Lietuvos šiluminės elektrinės pastatai.

Plačiai išsiliėjo Anykštų ežeras. Tai — dirbtinė bū- simosios galingos elektrinės vandens talpykla, kurios pa- viršiaus plotas sudarys 10 kvadratinų kilometrų. Ši elektrinė bus 1,200 tūkstan- čių kolovatu galingumo. Jau dabar ji teikia 450 tūkstan- čių elektros energijos. Kar- tu buvo didinami Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos šilumi- nių elektrinių pajėgumai.

Dar šiais metais energeti- nius pajėgumus papildys ketvirtoji turbina, kurios pajėgumas 150 tūkstančių kilovatvalandžių. Ši Lietu- vos šiluminė elektrinė ga- mins elektros 5 kartus dau- giau, negu gamina jos visos dabar veikiančios Tarybų Lietuvos elektrinės.

Kam gi prireikė Lietuvai, kuri turi palyginti nedidelę teritoriją, tiek daug ener- gijos? To pareikalavo ne- paprastai sparčiai auganti pramonė, plačiai vykdomi elektrifikavimo darbai. Juk 1964 metais buvo užbaigti elektrifikuoti visi respubli- kos kaimai. Tūkstančiai naujų žiburių džiugina ke- leivio akį vakarais. Iki 1965 metų pabaigos numatoma mechanizuoti gamybos pro- cesus: galvijų fermose—75-80%, kaulių fermose—100 procentų.

Sparčiais tempais respub- likoje vystoma chemijos pramonė. Ji vystoma trimis pagrindinėmis kryptimis:

1. mineralinių trąšų gamyba,
2. dirbtinio pluošto gamy- ba lengvajai pramonei,
3. plastmasės dirbinių ga- myba respublikos pramonėi ir statybai.

Per trumpą laiką paleis- ta Kėdainių chemijos kom- binatas, kuris jau pasiekė projektinį pajėgumą.

Parengiamieji darbai kito respublikos chemijos milž- no — Jonavos azotinių trą- šų gamyklos — statybos aikštelėse buvo pradėti 1960 metų viduryje, o dabar ji jau veikia. Taip pat spar- čiais tempais montuojami įrengimai Kauno dirbtinio pluošto gamykloje.

Lietuvių tautos kultūra turi senas tradicijas. Tačiau niekada ji nebuvo taip su- klestėjusi, kaip Tarybų val- džios metais. Ekonominio ir politinio pasiekimų pa- grindu vykstanti mūsų kra- štė kultūrinė revoliucija, kaip sudėtinė viso revoliuci- nio proceso dalis, tarybinės santvarkos Lietuvoje metais tiesiog iš esmės pakei- tė Lietuvos darbo žmonių dvasinį pasaulį. Per tuos metus Lietuvoje buvo likvi- duotas gyventojų neraštin- gumas, darbo žmonės ga- vo galimybę naudotis moks- lo, kultūros vaisiais, susifor- mavo socialistinė lietuvių literatūra ir menas, išaugo liaudies inteligentija. Paki- lęs gyventojų kultūrinis ly- gis savo ruožtu turėjo tei- giamą įtaką ekonominiam gyvenimui. Jis vaidino ak- tyvų vaidmenį vykdamai mū- sų krašte socialinius per- tvarkymus.

Mūsų krašto kultūrinės statybos pasiekimai per 25 metus, visų pirma, visus džiugina savo užmočiu ir apimtimi.

Lietuvos buržuazija per dvidešimt su viršum savo viešpatavimo metų abeji- gai žiūrėjo į nacionalinės kultūros reikalus. Švietimo, mokslo, literatūros ir me- no klausimai buržuazinei vyriausybei tik tiek terūpė- jo, kiek jie galėjo stiprinti buržuazijos diktatūrą, slo- pinti darbo žmonių pažan- gią mintį.

Todėl visiškai nenuosta- bu, kad tarybų valdžia, at- kurta Lietuvoje 1940 me- tais, gavo menką materiali- nę kultūros bazę. Spauda buržuazinėje Lietuvoje dau- giausia priklausė privatiems

asmenims, kurie į ją žiūrė- jo, visų pirma, iš komerci- nės pusės. Laikraščių ir knygų tiražai buvo labai negausūs. Kaime tik kur- ne-kur veikė kultūros įstai- gos, kurios beveik visos bu- vo tautininkų-fašistų ir kle- rikalinio organizacijų įta- koje. Pagrindinė kaimo gyventojų dalis nematė ki- no, nes kaimo vietovėse ki- no įrengimų beveik visai ne- buvo. Lietuva atsiliko nuo kaimynų kinematografijos srityje.

Mūsų liaudis nuo seno mėgo dainas. Pažangių mu- zikų pastangomis buvo ban- dyta organizuoti jungtines dainų šventes. Tačiau nuo 1930 metų dėl fašistinės valdžios reakcinės politikos jos nebebuvo rengiamos.

Vienas svarbiausių tary- bų valdžios uždavinių nuo pat pirmųjų dienų buvo už- tikrinti liaudžiai visas sąly- gas naudotis kultūros vai- siais.

Iš buržuazijos mes pavel- dėjome nepavydėtiną paliki- mą: 180 tūkstančių visišku beraščių, apie 250 tūkstan- čių mažaraščių. 69—gimna- zijose ir 27 — progimnazi- jose tuomet mokėsi apie 30 tūkstančių turtingųjų ar la- biausiai pasiturinčių tėvų vai- kų, ir vis dėlto jau tada buržuaziniai vadeivais šne- kėjo apie "šviesuomenės perteklių," kurį planus liau- dies švietimui apriboti.

Visai kita padėtis dabar. Visiškai likviduotas neraš- tingumas. Tarybų valdžios metais neregėtų mastu iš- augo liaudies švietimas. Šiuo metu daugiau kaip keturiuose tūkstančiuose mo- kyklų, jų tarpe 433-jose vi- durinėse ir 910-ryje aštuo- mečių mokyklų 466 tūkstan- čiai darbo žmonių vaikų.

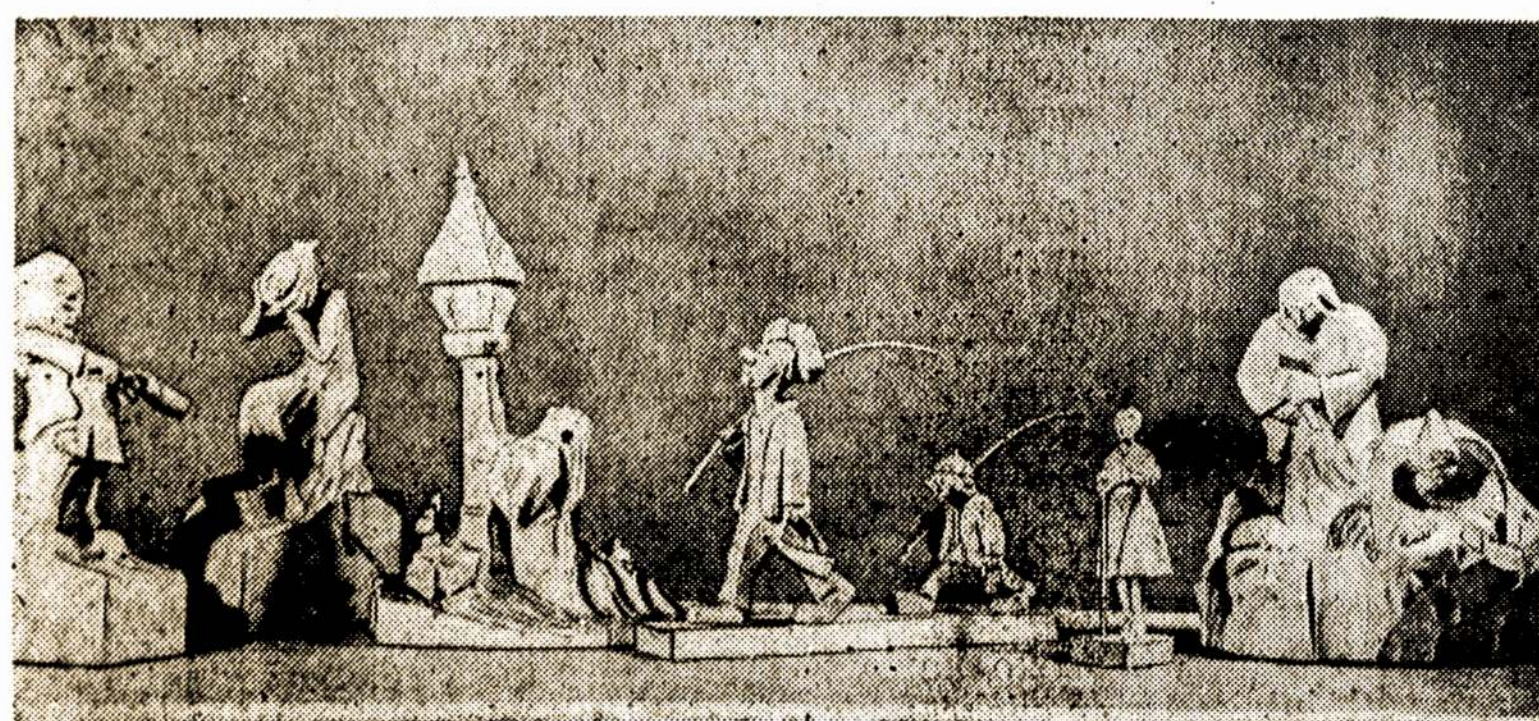
Išaugo mokytojų gretos. Jeigu paskutiniiais buržuazi- jos valdymo metais respub- likoje dirbo 9 tūkstančiai mokytojų, tai 1964-65 moks- lo metais liaudies švietimo sistemoje dirba daugiau kaip 31 tūkstantis mokyto- jų.

Liaudies respublikos aukš- tosiose mokyklose mokosi 42,340 studentų, o speciali- se vidurinėse—daugiau kaip 53 tūkstančiai. O paskuti- niaisiais buržuazijos valdy- mo metais Lietuvoje aukš- tosiose mokyklose mokėsi tikait 3,657 studentai, spe- cialiose valstybinėse bei pri- vačiose vidurinėse — 2,656 moksleiviai. Koks milžiniš- kas skirtumas!

Lyginant su 1941 metais, aukštųjų ir specialiųjų vi- durinių mokslą baigusiu specialistų skaičius išaugo 5,7 karto. 1926 metų pradžioje tokių specialistų res- publikoje buvo 121,000. Dau- giau kaip 49,000 iš jų yra baigę aukštąjį mokslą, tai 7 kartus daugiau, negu 1940 metais. Tarybų Lietuvos liaudies ūkyje šiandien dir- ba 30,247 inžinieriai ir tech- nikai.

Buržuazinėje Lietuvoje kvalifikuotas medicininis aptarnavimas buvo sunkiai prieinamas darbo žmonėms, ne tik dėl to, kad buvo ma- žas gydymo įstaigų, bet ir dėl to, kad medicininis ap- tarnavimas buvo labai bran- gus. 1939 metais dešimčiai tūkstančių gyventojų Lietu- voje buvo maždaug 17 lovų ligoninėse ir 7 gydymojai.

(Pabaiga 5-me psl.)

Medžio drožėjo Edmundo Krištanavičiaus darbas.

